

সূচীপত্ৰ

মুখ্য পৃষ্ঠা

ঘেঁহু
আগতীয়া আহ সিঁচা পদ্ধতি
বৰোধান
আগতীয়া আহ বোৰা পদ্ধতি
ৰাই আৰু সবীয়হ
আলুখেতি
ধপাত খেতি
গ্ৰীষ্মকালীন মণ্ডমাহৰ খেতি
গ্ৰীষ্মকালীন মাটিমাহ
গুজি তিল
শীত কালীন গেমধান
মচুৰ মাহ
মটৰ মাহৰ খেতি
আলুৰ বীজৰ পৰা আলুখেতি কৰা পদ্ধতি
ৰাজমা

মটৰ মাহৰ খেতি

জাতসমূহ আৰু বৰ্ণনা :

- **টি-১৬৩** : মধ্যমীয়া ওখ আৰু দুটাকৈ ছিৰা উৎপন্ন হোৱা জাত, গছৰ উচ্চতা ১০০-১২০ চে:মিটাৰলৈকে পোৱা যায়। কৃষিকাল ১১০-১২০ দিনৰ ভিতৰত সম্পন্ন কৰে আৰু গড়ে ১০-১১ কুইন্টললৈ প্রতি হেক্টৰত উৎপাদন পাব পাৰি। অন্যবোৰ চৰিত্ৰৰ ভিতৰত যেনে- ছিৰাবোৰ ৭-৮ চে:মিটাৰ দীঘল আৰু পাতল সেউজীয়া ৰঙৰ হয়, প্ৰত্যেক ছিৰাতে ৫-৬ টাকৈ গুটি পোৱা যায়। ১০০০ টা গুটিৰ ওজন ১৫০-২০০ গ্ৰাম আৰু এই জাতটো পাউদাৰী মিলদিও আৰু শিৰা পঁচা বেমাৰৰ দ্বাৰা আক্ৰান্ত হ'ব পাৰে।
- **বোনেভিলে** : গছবোৰ মধ্যমীয়া ওখ আৰু দুটাকৈ ছিৰা উৎপন্ন হোৱা জাত, ১০০-১২০ চে:মিটাৰ মানলৈ গছবোৰ ওখ হয়। কৃষিকাল ১১০-১২০ দিনৰ ভিতৰত সম্পন্ন কৰে আৰু গড়ে ১০-১২ কুইন্টললৈ প্রতি হেক্টৰত উৎপাদন পাব পাৰি। গুটিবোৰ সোতোৰা সোতোৰা পৰা আৰু পাতল সেউজীয়া পৰা বগা ৰঙৰ হয়। ছিৰাবোৰ পাতল সেউজীয়া ৰঙৰ, আকাৰত পোন আৰু ৮-৯ চে:মিটাৰমানলৈ দীঘল হয়। প্ৰত্যেক ছিৰাতে ৫-৬ টাকৈ গুটি পোৱা যায়। এইজাতটো পাউদাৰী মিলদিও আৰু শিৰা পঁচা বেমাৰৰ দ্বাৰা আক্ৰান্ত হ'ব পাৰে।
- **এইচ-ইউ-পি-২** : গছবোৰ ওখ, মধ্যমীয়াকৈ জোপোহা হয় আৰু কম পৰিমাণৰ পাত দেখা যায়। ১৩০-১৪০ চে:মিটাৰ মান ওখ হয়। কৃষিকাল ১১৫-১২০ দিনৰ ভিতৰত সম্পন্ন কৰে। হেক্টৰে প্রতি গড়ে ১৩-১৫ কুইন্টল উৎপাদন পাব পাৰি। প্ৰত্যেক ছিৰাতে ৪-৫টাকৈ গুটি উৎপন্ন হয়, গুটিবোৰ বগা ৰঙৰ, ১০০০ টা গুটিৰ ওজন ২০০-২৫০ গ্ৰাম মান হয়। পাউদাৰী মিলদিও আৰু দাউনী মিলদিও বেমাৰ প্ৰতিহত কৰিব পৰা ক্ষমতা আছে।
- **কে-এফ-পি-ডি-১** : গছবোৰ চাপৰ, ৫০-৬০ চে:মিটাৰমান ওখ হয়। ১০০-১১৫ দিনৰ ভিতৰত কৃষিকাল সম্পন্ন কৰে। হেক্টৰে প্রতি গড়ে ১৮-২০ কুইন্টল উৎপাদন পাব পাৰি। প্ৰত্যেক ছিৰাতে ৫-৬ টাকৈ গুটি পোৱা যায়। গুটিবোৰ বগা আৰু শকত, ১০০০ টা বীজৰ ওজন প্ৰায় ২৫০-৩০০ গ্ৰামলৈ পোৱা যায়। পাউদাৰী মিলদিও বেমাৰ প্ৰতিহত কৰিব নোৱাৰে কিন্তু আগতীয়াকৈ খেতি কৰিব পাৰি বাবে এই বেমাৰৰ পৰা হাত সাৰিব পাৰি।
- **ৰাচনা** : এই জাতটো ওখ হোৱাৰ কাৰণে মধ্য ব্ৰহ্মপুত্ৰ সংমণ্ডলৰ বাবে অনুমোদন কৰা হৈছে। গছবোৰ ১৩৫-১৩৮ চে:মিটাৰলৈ ওখ হয়, কৃষিকাল ১২০-১২৫ দিনৰ ভিতৰত সম্পন্ন কৰে আৰু হেক্টৰে প্রতি গড়ে ১০-১২ কুইন্টল উৎপাদন হয়। অন্যবোৰ চৰিত্ৰ টি-১৬৩ ৰ দৰেই কিন্তু পাউদাৰী মিলদিও বেমাৰ সহ্য কৰিব পাৰে।
- **এফ পি-২৫৫ (পক্ট-১৪)** : সকলো কৃষি পৰিমাণৰ বাবে অনুমোদিত জাত, কৃষিকাল ১০৮ দিন, অক্টোবৰ মাহত সিঁচিব পৰা, বাৰ্ষিক বেমাৰ সামান্য ভাবে প্ৰতিহত কৰিব পৰা, উৎপাদন : ১১.৪৯ কুইন্টল/হেক্টৰত।

মাটি নিৰ্বাচন : বিভিন্ন ধৰণৰ মাটিত মটৰ মাহৰ খেতি কৰিব পাৰি। কিন্তু ওখ পানী জমা হ'ব নোৱাৰা বালীয়া মাটি এই খেতিৰ বাবে উপযোগী।

চূণ প্ৰয়োগ : বীজ সিঁচাৰ ২১ দিন মানৰ আগেয়ে মাটিৰ অম্লতা ৬.০ লৈকে আনিব পৰাকৈ চূণৰ প্ৰয়োগ কৰিব লব লাগে।

সিঁচাৰ সময় : মধ্য অক্টোবৰলৈ মটৰ বীজ সিঁচাৰ উপযুক্ত সময়।

পথাৰ প্ৰস্তুতি : মাটিডৰা ভালদৰে ৩-৪বাৰ মান চহাই ভালদৰে প্ৰস্তুত কৰিব লব লাগে।

বীজৰ পৰিমাণ :

ক্রমিক নং	জাত	বীজৰ পৰিমাণ (কি:গ্ৰাম)	
		হেক্টৰ	বিঘা
১	টি-১৬৩	৫০	৭
২	বোনেভিল	৬০	৮
৩	এইচ-ইউ-পি-২	৬৫	৮.৫
৪	কে-এফ-পি-ডি-১	৭৭	১০

নদীৰ দাঁতি-কাষৰীয়া অঞ্চলৰ বাবে বিঘাই প্রতি ৪-৬ কি:গ্ৰাম বীজৰহে অনুমোদন আছে।

বিলে ক্ৰপ্তি পদ্ধতিৰে কৰা মটৰ খেতি :

ধান খেতিৰ পথাৰত ধান গছৰ উপস্থিতিত মটৰ মাহৰ খেতি কৰিবলৈ সাধাৰণভাবে কৰা খেতিতকৈ ২৫-৫০ শতাংশ কম বীজৰ প্ৰয়োজন হয়। এই প্ৰথাৰে কৰিবলৈ মাটি ডৰা জীপাল হৈ থকাতো বৰ প্ৰয়োজনীয়।

ধান খেতি থকা মাটিত মটৰ খেতি বিলে পদ্ধতিত কৰিবলৈ হ'লে ৫০ শতাংশ ধান ফুলাৰ ২০ দিনৰ পিছত হেক্টৰে প্রতি ৯০ কি:গ্ৰাম মটৰ মাহৰ বীজ সিঁচিব পাৰি, পাহাৰীয়া অঞ্চলৰ বাবেহে এই প্ৰথা অনুমোদিত।

বীজ শোধন : প্রতি কি: গ্রাম বীজ ২ গ্রাম বেভিষ্টিন বা বেনলেট গাত ঔষধেৰে শোধন কৰিহে বীজ তলিত সিঁচিব লাগে । নতুবা ৩ গ্রাম কেপটান বা থিৰাম ঔষধো ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি ।

বীজৰ ব্যৱধান :

শাৰীৰ পৰা শাৰীৰ ব্যৱধান = ২০ চে:মিটাৰ
গছৰ পৰা গছৰ ব্যৱধান = ১০ চে:মিটাৰ

সাৰ প্ৰয়োগ :

পচন সাৰ বা পামজাত সাৰ ৪-৫ টন প্ৰতি হেক্টৰে প্ৰয়োগ কৰিব ।

পুষ্টিৰ পৰিমাণ (কি:গ্রাম/হেক্টৰ)	সাৰ	সাৰৰ পৰিমাণ (কি:গ্রাম)	
		হেক্টৰ	বিঘা
(ক) ৰাইজ'বিয়াম অবিহনে			
নাইট্ৰোজেন ২০	ইউৰীয়া	৪৫	৬
ফছফৰাছ ৪৬	একক চুপাৰ ফছফেট	২৮৫	৪০
পটাছ ০	মিউৰেট অৱ পটাছ	০	০
(খ) ৰাইজ'বিয়ামৰ সৈতে			
নাইট্ৰোজেন ১০	ইউৰীয়া	২২	
ফছফৰাছ ৪৬	একক চুপাৰ ফছফেট	২৮৫	৪০
পটাছ ০	মিউৰেট অৱ পটাছ	০	০

ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উত্তৰ পাৰ, ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ নামনি অঞ্চলৰ আৰু ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উজনি অঞ্চলৰ বাবে হেক্টৰে প্ৰতি ১০ কি: গ্রাম পটাছ সাৰ অন্য অনুমোদিত সাৰৰ লগত প্ৰয়োগ কৰিব লাগে । ব্ৰহ্মপুত্ৰৰ উত্তৰ পাৰৰ বাবে হেক্টৰে প্ৰতি ১০ কি:গ্রাম বৰাজ (সূৰগা) ও অনুমোদন কৰা হৈছে ।

হেক্টৰে প্ৰতি ১০০ কি: গ্রাম ডি-এ-পি বা বিঘাই প্ৰতি ১৩ কি:গ্রামকৈ ইউৰীয়া আৰু চুপাৰ ফছফেটৰ সলনি ৰাইজ'বিয়ামৰ প্ৰয়োগ নোহোৱা পথাৰত মিশ্ৰিত সাৰ যেনে অমৃত আদিও ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰিব ।

চূৰণ প্ৰয়োগ : বিঘাই প্ৰতি ৬৫.৫ কি: গ্রাম দ'লমাইট লাইম ব্যৱহাৰ কৰিব পাৰি । চূৰণ প্ৰয়োগ বীজ সিঁচাৰ ১৫ দিনৰ আগতে কৰিব লাগে ।

অপতৃণ নিয়ন্ত্ৰণ : হেক্টৰে প্ৰতি ১.৫ কি: গ্রাম এ. আই ফ্লুৰাৰিন (বাচালিন ৪৫ ইচি) বীজ সিঁচাৰ এদিনৰ আগেয়ে মাটিডৰাত প্ৰয়োগ কৰিব আৰু পাতলকৈ মাটিডৰা চহাই দিব ।

জলসিঞ্চন : যদি আৱশ্যক হয় তেতিয়া বীজ সিঁচাৰ ৪০-৫০ দিনৰ পিছত প্ৰয়োগ কৰিব ।

শস্য ৰক্ষা :

(ক) কীট পতঙ্গৰ বাবে :

কীট নাশক ঔষধ	শতাংশ	গাঢ়তা (মি:লিটাৰ/লিটাৰ পানীত)	কীট পতঙ্গৰ বিপৰীতে
ডাইক্লোৰভচ ১০০ ইচি	০.০৫	০.৫	ফল/ছিৰা বিন্ধা কৰা পোক
মালাথিয়ন ৫০ ইচি	০.১	২.০	মোৱা পোক আৰু পাতত সুৰঙ্গ কৰা পোক

(খ) বেমাৰৰ বাবে :

বেমাৰ	ঔষধ	পৰিমাণ/হেক্টৰত	গাঢ়তা	প্ৰয়োগ পদ্ধতি
১। লেৰেলি যোৱা বেমাৰ	(ক) কাৰবেনডাজিম (বেভিষ্টিন) বিনমিল বা বেনলেট বা কেপটান	২ গ্রাম ঔষধ/ কি:গ্রাম বীজত	-	বীজ শোধন
	বা থিৰাম	২ গ্রাম ঔষধ/ কি:গ্রাম বীজত	-	বীজ শোধন
	(খ) বেভিষ্টিন বা বেনলেট	-	০.১ শতাংশ	
২। ৰাষ্ট	ট্ৰাইডিমক (কেলিকজিন)	৫০০-৭০০ মি:লিটাৰ ঔষধ	০.১ শতাংশ	বেমাৰ দেখা মাৰ্হেই

		৫০০-৭০০ লিটাৰ পানীত		
	বা			
	মেনক'জেব (ডায়েথেন এম ৪৫)	১.০-১.৪ কি:গ্রাম ঔষধ ৫০০-৭০০ লিটাৰ পানীত	০.৫ শতাংশ	বেমাৰ দেখা মাত্ৰেই
৩। পাউদাৰী মিলদিও	থায়োভিট/ ষ্টেৰচুল	১.৫-৩.৫ কি:গ্রাম ঔষধ ৫০০-৭০০ লিটাৰ পানীত	০.৫ শতাংশ	বেমাৰ দেখা মাত্ৰেই
	নাইবা			
	ট্ৰাইডিমফ (কেলিকজিন) বা ব্ৰেট ছালফাৰ	৫০০-৭০০ মি:লিটাৰ ঔষধ ৫০০-৭০০ লিটাৰ পানীত	০.১ শতাংশ	
	কেৰাথেন	৫০০-৭০০ গ্রাম লিটাৰ ঔষধ ৫০০-৭০০ লিটাৰ পানীত	০.১ শতাংশ	
	বা ছালকেস	১.০-১.৪ কি:গ্রাম ঔষধ ৫০০-৭০০ লিটাৰ পানীত	০.২ শতাংশ	বেমাৰ দেখা মাত্ৰেই